

05.12.2022

Група Е-1

Мегей А.В.

Основи правознавства

Урок № 10

Тема: Поняття прав, свобод та обов'язків людини і громадянина

Хід уроку

1. Опрацюйте конспект уроку

Права людини — це права, нерозривно пов'язані з самим існуванням людини: право на життя, на свободу в усіх її проявах, право на повагу до людської гідності, на опір гнобленню.

Ці права невід'ємні, інакше кажучи, заборонене будь-яке посягання на ці права. Права людини можуть бути обмежені тільки тією мірою, яка необхідна для захисту прав іншої людини.

Правовий статус особи — це сукупність (система) суб'єктивних юридичних прав і обов'язків особи, які закріплені в чинному законодавстві та інших формах права.

Є різні правові статуси особи: конституційно-правовий статус громадянина України, правовий статус іноземних громадян, правовий статус особи без громадянства, правовий статус військовослужбовців тощо.

Структура правового статусу особи складається з:

- *суб'єктивного права* - це міра можливої і бажаної поведінки особи, спрямованої на задоволення своїх чи інших правових (законних) потреб та інтересів. Реалізація суб'єктивних прав особи залежить від волі самої особи і соціально-економічних та політичних умов буття суспільства;

- *юридичного обов'язку* - міра необхідної поведінки чи діяльності особи (вчинити правомірні дії або утриматись від дій), яка закріплена в законодавстві або інших формах права і спрямована на задоволення потреб й інтересів інших суб'єктів суспільних відносин. Конституційні обов'язки встановлюються як для реалізації інтересів усього суспільства, держави, так і в інтересах кожної окремої особи.

Конституційні (основні) права і свободи людини та громадянина - невід'ємні права і свободи, які належать особі від народження, є основою правового статусу, закріплені в Конституції держави і мають найвищий юридичний захист. Так, згідно зі ст.3 Конституції України утвердження і забезпечення прав та свобод є головним обов'язком держави.

Конституційні права і свободи - це закріплені в Конституції України і гарантовані державою можливості людини та громадянина вільно і самостійно обирати вид і міру своєї поведінки, користуватися соціальними благами, реалізуючи як особистий, так і загальний інтерес. Конституційне закріплення прав і свобод є способом визначення гуманістичних ідеалів суспільства, обмеження влади та захисту людини від свавілля держави.

Проголошення, дотримання та захист прав і свобод людини є визначальним критерієм оцінки політики держави.

Відмінність між поняттями «право» і «свобода» значною мірою умовна, спільною рисою їх є те, що вони означають можливість для особи вибрати вид і міру своєї поведінки. Але поняття «свобода» переважно розуміється як невтручання у внутрішній світ людини (свобода світогляду і віросповідання, свобода думки та слова). Розуміння поняття «право» більшою мірою пов'язане з необхідними для його реалізації діями інших суб'єктів (наприклад, держави), а також правомочністю людини брати участь у діяльності об'єднань громадян (право на об'єднання у профспілки, право відшкодування матеріальної чи моральної шкоди; право знати свої права і обов'язки; право на безпечне для життя та здоров'я довкілля; право на освіту, яке гарантується обов'язком держави щодо її отримання).

Конституція України визначає такі групи основних прав людини і громадянина:

Особисті права:

- 1) право на життя, на недоторканність особи, житла (ст. 27, 28, 29, 30);
- 2) на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної кореспонденції (ст.31);
- 3) право на приватне життя, невтручання у нього (ст. 32);
- 4) на вибір місця проживання, свободу пересування (ст. 33);
- 5) на свободу власної думки і слова, на вільне волевиявлення своїх поглядів і переконань (ст. 34);
- 6) на свободу світогляду і віросповідання (ст. 35).

Політичні права:

- 1) утворювати і брати участь у роботі об'єднань громадян (ст. 36, 37);

- 2) право брати участь в управлінні державними та громадськими справами (ст. 38);
- 3) обирати і бути обраним до державних органів та органів місцевого самоврядування тощо (ст. 38).
- 4) обговорювати і приймати закони та рішення загальнодержавного і місцевого значення (ст. 39);
- 5) надсилати індивідуальні і колективні звернення до державних органів (ст. 40);

Економічні права:

- 1) право на приватну власність (ст. 41);
- 2) право на підприємницьку діяльність, не заборонену законом (ст. 42);
- 3) право на працю (ст. 43);
- 4) можливість вибору роду занять і роботи за своїм покликанням (ст. 43);
- 5) право на справедливу оплату праці (ст. 43);
- 6) право на страйк (ст. 44);
- 7) право на відпочинок (ст. 45).

Соціальні права:

- 1) право на матеріальне забезпечення в старості, в разі хвороби, втрати працездатності (ст. 46);
- 2) право на житло (ст. 47);
- 3) право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає одяг, житло і харчування, тощо (ст. 48).
- 4) право на охорону здоров'я (ст. 49);

Екологічні права:

- 1) право на безпечне для життя і здоров'я довкілля (ст. 50);
- 2) на екологічно безпечні продукти харчування та предмети побуту (ст. 50);
- 3) на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди (ст. 50).

Культурні права:

- 1) право на освіту (ст. 53);
- 2) право на користування досягненнями вітчизняної і світової культури (ст. 54);
- 3) право на свободу наукової, технічної та художньої творчості (ст. 54);
- 4) право на захист інтелектуальної власності (ст. 54).

Соціально – юридичні права:

Ст. 55 Конституції України визначає, що права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження рішень в суді. Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради з прав людини; до міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна; будь – якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи.

Ст. 56 гарантує, що кожен має право на відшкодування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, їх посадових і службових осіб.

Ст. 57 гарантує право кожному знати свої права і обов'язки. Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення.

Ст. 59 Конституції гарантує право на правову допомогу.

Згідно зі ст. 61 Конституції України ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного й того ж виду за одне й те ж саме правопорушення.

В Україні діє "презумпція невинуватості". Це означає, що особа вважається невинною у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено у законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину. Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

Домашнє завдання:

1. Опрацювати конспект уроку.

Виконані завдання відправте мені на електронну пошту anastasiamegei@ukr.net. У темі листа вказати номер групи, назву предмета, прізвище та ім'я.